

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА
МОГИЛИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧДУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

«30» березня 2015 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на другий рік навчання на напрям підготовки
6.030508 «ФІНАНСИ І КРЕДИТ»
на 2015-2016 навчальний рік**

Миколаїв – 2015

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розроблена для вступних випробувань для зарахування на навчання на другий курс за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит».

Майбутній фахівець повинен мати систему знань щодо сутності та функцій фінансів як відносин з приводу утворення, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів грошових ресурсів.

Метою даного випробування є встановлення рівня знань та вмінь щодо основних економічних принципів і законів, проблем політекономії, що є фундаментальною основою для вивчення мікро- та макроекономіки та свідчитиме про готовність студента до подальшого опанування дисциплін з блоку професійної підготовки.

Вступний іспит дозволяє виявити рівень володіння категоріальним апаратом та методологією дослідження. А також вміння аналізувати особливості розвитку та становлення економічних відносин між людьми у процесі господарської діяльності; взаємодію економічних суб'єктів у процесі створення матеріальних благ при обмежених ресурсах; застосовувати діалектичні методи економічного аналізу при дослідженні елементів ринкового механізму; обґрунтовувати можливості застосування теоретичних моделей економічного розвитку в практичній діяльності; рівень розуміння об'єктивних законів розвитку суспільного виробництва, вміння аналізувати загальних і важливіших соціально-економічних проблем з метою задоволення зростаючих потреб населення.

Вступне випробування включає один модуль дисциплін:

1. Модуль 1 «Політекономія»

Модуль дисципліни характеризує базові теоретичні та практичні знання та вміння абітурієнтів, що вступають на другий курс на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки «Фінанси і кредит».

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

1.1. Модуль 1 «Політекономія»

Тема 1. Предмет і метод політичної економії.

Зародження і розвиток політичної економії. Основні напрямки, школи і течії в політичній економії. Розвиток економічної думки в Україні. Предмет політичної економії. Закони, принципи і категорії політичної економії. Система економічних законів. Позитивна і нормативна політична економія. Методи економічних досліджень. Загальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції політичної економії.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.

Виробничі можливості суспільства і потреби. Виробництво і його основні фактори. Межа виробничих можливостей. Продукт виробництва. Обмеженість ресурсів.

Тема 3. Економічні потреби та інтереси.

Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічна система та закони її розвитку.

Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Суспільний поділ праці і структура продуктивних сил. Виробнича функція та її складові. Домогосподарства, підприємства і держава як суб'єкти економічної системи. Типи і еволюція економічних систем. Формацийний і цивілізаційний підходи до типологізації суспільства.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Натуральна (традиційна) форма організації виробництва. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар та його властивості. Вартість і ціна: альтернативні теорії. Функціонування товарного господарства та його закони. Виникнення і розвиток грошових відносин. Грошовий обіг та його закони. Визначення грошової маси, необхідної для обслуговування обігу.

Тема 6. Ринкова система та закономірності її функціонування.

Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата. Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу. Капітал і праця. Трудові відносини: сутність і структура. Наймана праця. Вартість робочої сили: дискусійні аспекти.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Витрати виробництва як передумова виробництва. Види витрат виробництва. Прибуток як економічна категорія. Теорії прибутку. Норми прибутку і фактори, що на неї впливають

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

Інституціональні основи ринкової економіки. Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Визначення ринку: альтернативні теорії. Попит і пропозиція. Ринкова рівновага. Ринкова ціна: механізм формування і функції. Функції ринку. Умови формування і розвитку ринку. Місце конкуренції в ринковій економіці. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Принципи класифікації ринків. Поняття та основні риси інфраструктури ринку.

Тема 9. Домогосподарство в системі економічних відносин.

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходу.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий доход і прибуток.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств. Капітал підприємства. Оборот капіталу підприємства. Основний та оборотний капітал. Зношення основного капіталу. Амортизація. Підприємницький дохід. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

Позичковий капітал і процент. Банки, їх роль та функції. Центральні і комерційні банки. Інші фінансово-кредитні установи. Процент та його економічна природа. Сутність кредиту та його форми. Капітал у сфері торгівлі. Товарні біржі. Фондова біржа. Цінні папери. Роль ринкової інфраструктури в регулюванні економічних процесів. Рентні відносини.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Суспільний продукт і його форми. Методи обчислення суспільного продукту. Методологічні аспекти системи національних рахунків. Валовий внутрішній продукт, його суть і відтворювальна структура. Валовий національний продукт. Чистий національний продукт. Національний дохід. Концепції національного доходу. Сутність і види економічного відтворення: просте і розширене. Кругообіг доходу, ресурсів і продукту у процесі відтворення. Відтворення всіх елементів економічної системи. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Національне багатство і його структура.

Тема 13. Економічний розвиток. Зайнятість, відтворення робочої сили та їх регулювання державою.

Економічне зростання та економічний розвиток. Типи економічного зростання. Нагромадження. Норми нагромадження. Заощадження та інвестиції. Роль інвестицій в економічному зростанні. Особливості розвитку економіки в Україні. Зайнятість: суть і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва. Види і форми безробіття.

Тема 14. Господарський механізм у системі суспільного відтворення. Держава та її економічні функції.

Господарський механізм, його суть і елементи. Особливості господарського механізму ринкової економіки. Господарський механізм: система управління економікою. Державне регулювання суспільного відтворення та його форми. Планування і програмування. Фінансова система і фінансова політика в державі. Необхідність і сутність фінансів. Державні фінанси. Роль держави в кругообігу продукту, ресурсів і доходу.

Тема 15. Сучасні економічні системи.

Виникнення монополій та їх форми. Державне регулювання економіки. Особливості економічних відносин і різноманітність форм еволюції країн, що розвиваються. Становлення різних форм власності. Формування сучасних ринкових відносин і ринкової інфраструктури. Становлення державного і ринкового механізмів регулювання економіки і зайнятості.

Тема 16. Суть і структура світового господарства. Форми міжнародних економічних відносин.

Світове господарство: його сутність та структура. Розвинуті країни ринкової економіки. Країни, що розвиваються. Міжнародний поділ праці і спеціалізації. Міжнародні економічні відносини. Інтернаціоналізація господарських відносин і продуктивних сил. Світогосподарські зв'язки та їх форми.

Тема 17. Економічні аспекти глобальних проблем та їх вплив на економічний розвиток України.

Причини виникнення та сутність глобальних проблем. Економічне зростання та глобальні проблеми. Основні глобальні проблеми сучасності. Класифікація глобальних проблем. Міжнародне співробітництво в розв'язанні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

Питання для підготовки з модулю 1 «Політекономія»:

1. Основні етапи розвитку економічної науки.
2. Предмет економічної теорії.
3. Процес праці. Продуктивні сили та виробничі відносини.

4. Потреби та ресурси. Основна проблема еconomics.
5. Суспільний поділ праці. Економічні системи.
6. Власність. Сутність і види.
7. Теорія трудової вартості.
8. Теорія граничної корисності.
9. Походження, сутність та функції грошей.
10. Закон грошового обігу. Інфляція.
11. Сутність, функції та структура ринку.
12. Закони попиту та пропозиції. Ринкова рівновага.
13. Процес виробництва та його основні чинники.
14. Рух капіталу. Основний та оборотний капітал. Амортизація.
15. Теорія граничної продуктивності.
16. Ринок робочої сили як один з ринків ресурсів.
17. Розподіл і соціальна справедливість.
18. Сутність відносин розподілу, їх місце в економічній системі. Закони розподілу.
19. Диференціація доходів населення і суперечності системи розподілу. Нерівність доходів і принцип соціальної справедливості у відносинах розподілу. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині.
20. Роль підприємця в ринковій економіці.
21. Фірма як господарська одиниця ринкової економіки. Класифікація фірм.
22. Сутність позичкового капіталу.
23. Аграрні відносини і теорія земельної ренти.
24. Сутність конкуренції.
25. Об'єктивні закономірності виникнення і сутність монополізму. Економічні типи і організаційні типи монополій.
26. Відтворення та економічне зростання.
27. Суспільне відтворення: суть, основні риси, типи і зміст. Нагромадження і його ефективність.
28. Національне багатство, його склад і проблеми суспільного відтворення.
29. Моделі руху суспільного продукту.
30. Показники результативності національної економіки.
31. Циклічність ринкової економіки. Фази економічного циклу.
32. Проблеми «фіаско ринку» та втручання держави.
33. Теоретичні аспекти міжнародного поділу праці.
34. Методи регулювання та обмеження зовнішньої торгівлі. Протекціонізм.
35. Валютні курси.
36. Економічні аспекти глобальних проблем.
37. Сучасні транзитивні і трансформаційні перетворення перехідної економіки України, їх проблеми, тенденції та історична перспектива.
38. Світове господарство: суть, генезис, етапи розвитку, характерні риси і сучасна структура.
39. Міжнародна торгівля товарами та послугами. Торгівельний і платіжний баланс країни.
40. Проблеми інтеграції України у світове господарство.
41. Загальна характеристика типів і форм власності, особливостей їх реалізації, місця і ролі у сучасних економічних системах.

42. Акціонерна власність: сутність, особливості реалізації та місце в сучасних економічних системах.
43. Грошова система, її сутність та основні елементи. Типи грошових систем, їх еволюція та сучасний розвиток.
44. Закономірності виникнення та сутність капіталу. Первісне нагромадження капіталу. Постійний і змінний капітал.
45. Кругообіг і оборот капіталу. Основний і оборотний капітал. Зношування основного капіталу, його види і типи.
46. Позичковий відсоток, його норма. Розподіл прибутку на підприємницький дохід і процент.
47. Кредит, його сутність, функції та роль у сучасних економічних системах. Основні форми кредиту.
48. Зміст, ознаки і основні принципи підприємства і підприємницької діяльності.
49. Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Основні типи підприємств, їх класифікація, переваги та недоліки.
50. Форма прояву фінансових відносин, розкрити поняття «фінансова діяльність».
51. Основні інструменти фінансових відносин.
52. Визначте об'єкти та суб'єкти фінансових відносин?
53. Назвіть характерні ознаки фінансів та визначте роль фінансів у суспільстві.
54. Розкрийте сутність моделі фінансових відносин у суспільстві.
55. Фінансова система за внутрішньою та організаційною структурами.
56. Сутність, значення здійснення підприємництва. Типологія, середовище та активізація підприємництва.
57. Організаційно-правові форми підприємств.
58. Система факторів зовнішнього середовища. Властивості зовнішнього середовища. Взаємодія підприємства із зовнішнім середовищем.
59. Сутність і функції процесу управління. Методи управління діяльністю підприємств.
60. Організаційні структури управління підприємствами. Вищі органи державного управління підприємствами та організаціями.

II. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ АБІТУРІЄНТІВ

Оволодіння системою знань, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» передбачає, що вступники повинні мати документи, які засвідчують навчання (та його успішність) за зазначеним напрямом або перехресним напрямом, що передбачений правилами прийому; вільно володіти державною мовою, мати здібності до оволодіння знаннями та навичками в галузі фундаментальних та професійно орієнтованих економічних дисциплін, які вивчалися на 1 курсі.

Відповідне випробування вступників сприяє виявленню здібностей у майбутніх фахівців у галузі економіки, фінансів, споріднених наук. У процесі його проведення абітурієнти повинні показати навички та вміння досліджувати економічні явища та процеси, що необхідно для чіткого визначення індивідуальних орієнтирів застосування власних здібностей та реалізації набутого професійного потенціалу в умовах ринкової системи.

Вступник повинен знати:

- основні економічні школи;
- характеристики ринкових систем та суспільно-економічних формацій;
- основи аналізу і взаємодії попиту і пропозиції;
- як формується споживчий вибір на ринку;
- як фірма визначає кількісний і якісний склад ресурсів для виробництва певного обсягу продукції;
- як фірма визначає обсяг виробництва та ціну на продукцію залежно від ринкової структури;
- сутність економічних категорій: заробітна плата, зайнятість, ціна, інфляція тощо та методи їх регулювання.

Студент повинен вміти:

- аналізувати діяльність підприємства за умов досконалої та недосконалої конкуренції;
- аналізувати поведінку споживачів на ринку товарів і послуг, а також домогосподарств на ринку факторів виробництва;
- оцінити економічну ситуацію країни та виявляти закономірності економічного розвитку;
- обирати найефективніші методи регулювання економічних явищ та категорій.

ІІІ. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ТА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА

Вступні випробування охоплюють одну дисципліну, що передбачена навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» та складаються з тестових запитань з дисципліни «Політекономія». Вступні випробування проводяться у вигляді письмового іспиту.

Екзаменаційний білет складається із 30-ти тестових запитань.

ІV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

При перевірці тестових запитань з модулю 1 «Політекономія» кожне з перших 20-ти оцінюється у 3 бали; кожне тестове запитання з наступних 10-ти оцінюється у 4 бали. Таким чином, за відповіді на 30 тестових запитань студент може отримати 100 балів. Набрані бали включаються до загального вступного рейтингу студента.

Шкала оцінювання знань студентів є такою:

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінки за національною шкалою
		Екзамен
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
75-81	C	
67-74	D	Задовільно
60-66	E	
35-59	FX	Незадовільно
1-34	F	

Встановлені критерії оцінювання достатності знань студентів при вступі на навчання на 2 курс напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» є такими:

Бали	Критерії оцінювання
90 – 100 «Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент показує при цьому глибоке оволодіння лекційним матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
75 – 89 «Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Студент питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, може мати місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення студента до фактів.
60 – 74 «Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1 – 59 «Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях припущені суттєві помилки.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Башнянин Г. Політична економія. Підручник для вузів. К.:Ніка-центр Ельга, 2000.
2. Беляєв О.О., Бебело А.С. Політична економія: Навч.Посібник.- К.:КНЕУ,2001.
3. посібник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. – 315 с.
4. Гальчинський А. С., Єщенко П.С., Палкін Ю. І. Основи економічних знань: Навч. пос. –К.:Вища школа,2002.

5. Горобчук Т.Т. Мікроекономіка: Навчально-методичний посібник. – Київ: ЦУЛ, 2002. – 236 с.
6. Долан Э.Дж., Линдсей Д. Рынок: микроэкономическая модель / Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. Б. Лисовика и В. Лукашевича. С.-Пб., 1992. – 496 с.
7. Державне регулювання економіки: Навч.посібник/ С.М.Чистов, А.Е.Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. К.: КНЕУ, 2000.
8. Економічний словник-довідник;/ за ред. С. В. Мочерного.К.: Феміна, 1995.
9. Задоя А.А., Петруня Ю.Е. Основы экономики: Учеб. Пособ. –К.: Вища шк., 1998.
10. Калина А.В., Осокина В.В. Економічна теорія і практика господарювання: Навч. Посібник.-К.: МАУП, 1998.
11. Калінченко О.В. Мікроекономіка: навч.посіб. для студ.вищ.навч. закл.-К.:Центр учб.л-ри, 2008.
12. К.:Центр учб.л-ри, 2008.
13. Костюк В.С. Економічна теорія:навч.посіб. для студ.вищ.навч. закл.-К.:Центр учб.л-ри, 2009.
14. Крупка М. Основы економічної теорії – К.:Атіка, 2001.
15. Курс економіки: Учебник.- 3-е изд.доп. /Под ред.Б.А.Райзберга.- М.:ИНФРА, 2000.
16. Лагутін В.Д. Антимонопольна діяльність. Підручник. – К.: КНТЕУ, 2005.
17. Лагутін В.Д. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці. – К.:КНТЕУ, 2007.
18. навчальної літератури, 2003. – 208 с.
19. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 томах. Пер. с англ. – М.:Республика, 1992.
20. Мочерний С.В. Економічна теорія: Посіб.-К.:Вид.центр „Академия”, 2003.
21. Мочерний С.В. Основы економічних знань: Підруч.Вид.2-е, уточнене. –К.:Академія, 2002.
22. Экономическая политика: учеб.пособие.- М.: Дело и Сервис, 2008.
23. Основы економічної теорії: політекономічний аспект:Підручник/Г.Н.Климко, В.П.Нестеренко, Л.О.Каніщенко та ін. 2-ге вид., і доп, - К.:Вища шк., 1999.
24. Основы економічної теорії. Підручник: у 2 кн./за ред. Ю.В.Ніколенко, К.:Либідь., 1998.
25. Основы економічної теорії. Підручник / За ред. А.А.Чухна.-К.:Вища шк., 2001.
26. Основы економічної теорії. Посіб./В.О.Рибалкін, М.О.Хмелевський, Т.І.Біленко та ін.-К.:Академія, 2002.
27. Палехова В.А. Макроекономіка: [навч. посіб.]/В.А.Палехова. – Миколаїв, 2005. – 300с.
28. Палехова В.А. Політична економія: [навч. посіб.]/ В.А.Палехова.– Миколаїв, 2001. – 172с.

29. Райхлин Э. Микроэкономическая теория рынков вводимых ресурсов. – М.: Наука, 1996. – 176 с.

30. Райхлин Э. Основы экономической теории. Микроэкономическая теория рынков продукции. – М.: Наука, 1995. – 347 с.

31. Самуэльсон П., Нордхаус. Экономикс. Пер. с англ.

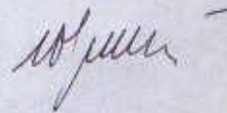
32. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины.-К., 1999.

33. Эдвин Дж.Долан, Дейвид Е.Линдсей Рынок: микроэкономическая модель/Пер. с англ.,-СПб., 1992.

34. Ястремський О., Гриценко О. Основи мікроекономіки. – К.: Знання, 1998.

Програму розглянуто на засіданні
кафедри фінансів
протокол № 8 від "25" березня 2015 р.

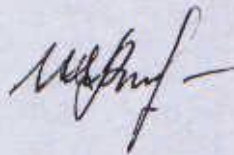
Завідувач кафедри фінансів

Ю.Ю.Верланов

Програму схвалено на засіданні
приймальної комісії університету
протокол № 8 від "30" березня 2015 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Л.В. Шерстюк